

larment, gràcies a campanyes sistemàtiques a les terres hispàniques i a intercanvis amb institucions similars a l'Institut, de l'estranger, amb la qual cosa hom compta poder arribar aviat a la xifra de tres-cents setanta-cinc mil fotografies. Per als estudis d'Història de l'Art, afirma el Sr. Gudiol, és més important un bon arxiu de fotografies que no pas els llibres; la bibliografia envelleix sovint, mentre que les reproduccions fotogràfiques ofereixen sempre un material de primera mà. Els americans del Nord han utilitzat aquest sistema en gran escala; els anglesos, un xic menys; els francesos, a penes, i ara comencem ací a treballar sistemàticament damunt fotografies. L'Institut no fa classificacions iconogràfiques; els historiadors confonen sovint l'art amb la iconografia, però per a l'estudi artístic aquesta no interessa essencialment. La Història de l'Art és l'estudi de les personalitats artístiques; cal buscar l'home que crea un estil, i això és el que es proposa l'Institut Amatller. Per a arribar a conclusions cal poder disposar de milers de fotografies de petits detalls —de vint a vint-i-cinc mil per a estudiar Goya, per exemple—, que ens revelen la tècnica de cada autor, el seu estil, la seva manera de reaccionar davant les coses naturals, fins i tot els seus vicis. Hom segueix per a això el mètode de Morelli, del qual el Sr. Gudiol fa una demostració pràctica.

Intervenien el PRESIDENT, el Sr. J. F. MIRALLES I BRILLAS (problemes de classificació per a l'art aplicat) i el COMUNICANT. — R. ALBERT I LLAURÓ, Secretari.

21 març 1953: Llengua i Literatura. — Presideix el Sr. PERE BOHIGAS.

El Sr. OSVALD CARDONA s'ocupa de *Verdaguer i Lamartine*. Després de subratllar la influència que Victor Hugo i Alphonse de Lamartine exerciren sobre Verdaguer, sobretot el darrer, a causa d'una major afinitat espiritual, remarca l'afecció de Verdaguer per ambdós poetes. En són testimonis els exemplars de llurs obres existents a la biblioteca del nostre poeta. Indica alguns trets biogràfics comuns a Lamartine i Verdaguer, com la infantesa i la joventut passades al camp, la qual cosa els porta a cantar la natura. Assenyala la coincidència d'alguns versos en poemes com *Soledat*, que compara a *L'isolement* i *Le vallon*, així com l'afinitat entre *Sentint un rossinyol* i *Au rossignol*. Examina el tema del cel i els estels, on ambdós poetes, així com en el tema de la glòria, discrepen fortament: Lamartine tendeix a la grandiositat romàntica i ampullosa, mentre que Verdaguer hi posa el recolliment del devot i el sentit profètic. Comparant les dues versions del poema *Qui com Déu*, hom no es pot estar de pensar que durant l'interval entre l'una i l'altra Verdaguer havia llegit Lamartine: la segona té un to més precís i assoleix una expressió ja personal, que aplicarà amb una eficaç pompa verbal als cants èpics de distints fragments de *L'Atlàntida* i en les grans odes. Verdaguer no utilitza aquest èmfasi en els cants místics, però el reprèn en els temes estel·lars i divins, sobretot en *La processó del Corpus*, on es troba una evident influència de Lamartine, amb les millors estrofes del qual admeten la comparança. El Comunicant conclou que cap dels dos poetes no tingué afany d'innovació: ambdós són fidels als propis temperaments impressionables i sensibles, amb els quals agermanen la grandesa i l'harmonia i també la tendresa. Verdaguer assimila aquests elements que, en la nostra llengua, cauen com una veritable innovació.

Intervenien el PRESIDENT, Mn. J. BONET (és difícil d'explicar-se per què Verdaguer no escriví poesia religiosa a l'època de seminarista, car *Qui com Déu* pertany als darrers temps, i creu que això és degut a la falta d'una llengua poètica religiosa, que és elaborada precisament per Verdaguer) i el Sr. M. SERRAHIMA. — CARME BOYÉ, Secretari.

25 març 1953: Història. — Presideix el Sr. FERRAN SOLDEVILA.

El Sr. FÈLIX DURAN I CAÑAMERAS exposa la seva comunicació sobre *Els formularis notarials*. Diu que el formulari més antic conegut, el constitueixen les anomenades *Formulae visigoticae*, del segle VI o VII, conservades en un manuscrit del segle XII

avui perdut. També hi ha les fórmules franceses d'Angers i les anomenades *Formulae Marculfi*. A la Biblioteca Pública de Tarragona es conserva un manuscrit procedent de Santes Creus, que conté fórmules inspirades, com totes les medievals, en les franceses. Al segle XII, Irneri escriví les *Formulae tabellionum*, text perdut, però que ha inspirat les fórmules notariales per molts segles. Poc temps després de l'aparició dels formularis inspirats en el dret romà, apareixen els primers tractats teòrics (*Ars Notariae*), el més notable dels quals és la *Summa* de R. Orlandino Passagiero (Rolandino). A l'Arxiu de la Corona d'Aragó és conservat, formant part del fons de Ripoll, el *Liber glossarum et etimologiarum*, del segle X, i un altre formulari, aquest del segle XIV. També a la Biblioteca de Catalunya són conservats altres formularis notariales datats, estudiats per la riquesa de les seves descripcions i fórmules: n'hi ha un del segle XIV, cinc del segle XV, un del segle XVII, tres del XVIII i dos que contenen fórmules d'aquest segle i del següent. A l'Arxiu Històric Provincial de Tarragona és guardat també un formulari datat l'any 1380, que havia estat propietat d'un tal Guillem, notari de Barcelona. A l'Arxiu Històric de la Ciutat, de Barcelona, es troba una *Ars Notariae*, amb glosses de Pere d'Unsola al Rolandino, que és fragmentari; el podem considerar completat per un altre de l'Arxiu Episcopal de Barcelona. A la Biblioteca Nacional de Madrid és conservat un manuscrit que conté un formulari notarial, recopilació del segle XVI feta pel notari Francesc Safont. L'any 1432, en morir el notari barceloní Joan de Fontcuberta, els seus béns foren posats a l'encant, la qual cosa ens permet de conèixer els seus mobles i els seus llibres. El Comunicant no detalla els formularis dels segles XIX i XX, però subratlla com s'hi veu la substitució de la llengua catalana per la castellana en les actuacions judicials i la substitució de la llatina per la catalana en les escriptures i en els quaderns personals dels notaris, tant al Principat com al País Valencià.

Intervenien el PRESIDENT i els Srs. R. NOGUERA DE GUZMÁN (el treball del Sr. Duran ha estat premiat pel Col·legi Notarial de Barcelona; el nostre notariat és un dels més antics del món; tots els *Ars Notariae* són glossa del Rolandino) i J. RUBÍ I BALAGUER (cal no deixar de banda la part literària dels formularis; hom podria assenyalar en un mapa les influències d'aquests formularis i de l'*Ars dictandi*).—JOAN MERCADER, Secretari.

13 maig 1953: Història. — Presideix el Sr. R. ARAMON I SERRA.

El Sr. JOSEP M. PONS I GURI llegeix la seva comunicació titulada *Roig i Jalpí i el Prior de Meià*. Roig i Jalpí cita en les seves obres una inscripció romana, referent al pas d'Hannibal, trobada a Blanes, però que no esmenta en el pseudo-Boades. La inscripció, sobre marbre, deia: «TELONGO · BACHIO · QVI · POENO · EXERC · CVM · HA · NIP · IN · ITAL · TRANSEVNT · CVM · S · P · Q · R · CVM · FACTIONE · REIP · AMICA · SENSIT · BLANDENSES · STATVAM · D · D». El prior de Santa Maria de Meià, Josep de Jalpí i Julià, l'any 1676 dóna testimoniatge, davant el notari de Barcelona Pau Pi, d'haver vist a Blanes aquesta inscripció els anys 1609, 1610 i 1652. Fa aquest testimoni a requesta de fra Roig i Jalpí, cosí del prior. Aquest text forma part de les inscripcions que el falsari Marcanova atribuïa a les recerques de Ciriaco de Filippo Pizziccolli, conegut per Ciriaco Anconitano, i que Metello i Antonio Agustín ja havien donat per falses anteriorment. Altres historiadors, Ocon, Florián de Ocampo, Beuter, Diago i Pujades creuen el text autèntic, però Beuter i Pujades el consideren desaparegut en llur temps. Pere de Marca, entre 1644 i 1651, fa investigacions a Blanes i arriba a la conclusió de la seva inexistència i afirma que devia tractar-se d'una mala falsificació que ni tan sols té el sabor de l'antiguitat. Si la *Marca Hispanica* no hagués romàs inèdita fins al 1688, probablement Roig i Jalpí no hauria provocat el testimonial del seu cosí, el prior. Més tard, Feliu de la Penya, el P. Finestres i Bofarull tornen a fer cas de la fingida inscripció de Blanes. El prior de Meià, Josep de Jalpí i Julià, nasqué a